

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

247. An in casu, in quo collectæ, seu gabellæ iustæ Clericis imponuntur, possint imponi inconsulto Romano Pontifice? Et an dictæ gabellæ, si excedunt octauam partem valoris rei sint iniustæ? Ex part. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

secundum ius civile, & canonicum possunt liberè contrahere cum laicis quibuscumque, nec illi tenentur soluere gabellam: ergo, si statutum hoc addat, ut dixi, erit contra Ecclesiasticam libertatem. Et sic subdit Laderchius: [Dicat Ecclesia: Tolle statutum, & si emptores tenentur ad gabellam, compelleris minùs, ne mihi ius meum auferas, interest enim mea habere emptores immunes.]

7. Tercia, lex, & Magistratus, seu communis prudentum existimatio, in impositione iusti pretij alicuius rei, multas circumstantias, tam intrinsecas, quam extrinsecas considerat, & præcipuè onus gabellæ, inter illas, respicit. Ita Lessius lib. 2. c. 33. dub. 8. n. 68. & sic, ait Molina tom. 3. tract. 2. disp. 678. num. 6. tota latitudo pretij franci, & alcaualæ, est pretium iustum rei: ergo gabella est pars pretij, ut ipsemet Molina asserit etiam in disp. 658. n. 1. in fin. Malder. in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 5. in fin. Bonac. de contract. disp. 2. q. 9. part. 1. n. 4. Valquez opus de restit. c. 6. §. 2. dub. 9. n. 52. Turrian. tom. 2. in 2. 2. disp. 46. dub. 8. n. 9. qui citat Molinam in alio loco supra non adducto. Molfes, in summa tom. 2. tract. 12. cap. 22. n. 13. Lassarte de decim. vendit. c. 15. n. 19. Paul. de Castr. conf. 433. nu. 2. & alij. Cum igitur gabella sit pars pretij, semper inuoluitur in pretio, nec potest ab illo separari: ergo iustum pretium alicuius rei dicitur, tam pretium francum, quam ipsa gabella. Vnde licet Clerici non soluant vectigal ratione rei vendendæ debitum, possunt tamen rem illam vendere pretio ordinario, & non minore: quia in ipso inuoluitur gabella, ut apparet ex Lessio, ubi supra lib. 2. c. 33. dub. 8. n. 68.

8. Hæ sunt contrariæ sententiæ super positam questionem, quas conatur concordare Bellet. in disp. quæst. cler. part. 1. tit. de exemptionib. Clericor. §. 8. num. 2. cum illa celebri distinctione Baldi consil. 31. quam postea amplexi sunt Rolandus Valle lib. 4. consil. 61. n. 18. Riminald. lib. 6. conf. 724. num. 49. & 50. Surdus conf. 127. n. 66. & alij. Aut onus gabellæ est annexum contractui, ut si, v. g. ponatur statutum, quod soluatur duo solidi pro quolibet dolio vini, quod emitur, vel venditur, hæc gabella immediatè respicit contractum, ut esset in casu nostro, & lædit emptorem, & venditorem immunem: nam propter onus gabellæ, vel carius, vel vilius emet, seu vendet. Aut onus gabellæ adicitur actui separato ab ipso contractu, ut si statutum dicat, quod qui vult exportare dolium vini ex ciuitate, soluatur gabellam; tunc hæc gabellæ solutio non respicit immediatè contractum ipsum, sed actum exportationis, qui nil commune habet cum ipsa Ecclesia, seu immuni. Hæc supposita distinctione ait Belletus, primam sententiam negatiuam supra positam, esse amplectendam, quando onus gabellæ adicitur actui separato ab ipso contractu: secundam verò sententiam affirmatiuam esse veram, quando onus gabellæ est annexum ipsi contractui. Et hæc olim, circa præsentem questionem in casu proposito, ut dixi, à Senatu Panormitano collegam, pro subleuando labore Theologorum, qui consulendi erant: & quia res visa est difficilis, & periculosa, Senatus non posuit dictam gabellam.

RESOL. CCXLVI.

An Princeps, seu alius Superior laicus sine consensu Cleri possit imponere gabellas super eius bona ex aliqua publica necessitate, ut pestis: &c. Ex part. 1. tract. 2. Ref. 41. aliàs 40.

Sup. hoc in §. 1. Hæc quæstio fuit discussa anno præterito, quando Illustr. Senatus Panormitanus im-

posuit aliqua vectigalia pro expensis factis, tempore morbi contagiosi, qui ciuitatem hanc miserimè afflixit. Et respondi negatiuè: quia obligatio totius populi non sufficit ad obligandum Clerum: & cum ageretur de utilitate vtrorumque, necesse erat vtrorumque interuenire consensum. Et ita in terminis resoluit hunc casum Rodriq. in summa, tom. 2. c. 75. nu. 13. Perr. Ledesma in summa, tom. 2. tract. 7. c. 2. concl. 27. fol. m. hi. 205. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. part. 1. præcept. 7. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1. fol. 98. Azorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 11. & Lopez in instruct. part. 2. cap. 40. agens de peste grassante olim Hispali. Idem docet Syluester verb. immunitas q. 2. Alciatus de consur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. c. 6. dub. 15. Saloniis tom. 2. in 2. 2. q. 78. art. 5. conr. 1. Belletus in disp. quæst. cler. part. 1. tit. 5. §. 2. n. 6. & alij penes ipsos: vbi asserunt, quod quando necessitas publica concernit de directo, & principaliter æquè utilitatem Ecclesiasticorum, & laicorum tunc debent Ecclesiastici contribuere, non tamen ad deliberationem solius populi sed oportet, quod Clerus, & populus simul conueniant, & deliberent: quia, quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Et si in tali casu Clerus, sine legitima causa, nollet consentire; possent laici implorare auxilium Superioris Ecclesiastici, ut compelleret Clericos.

2. Sed notandum est, quod in hoc casu non habet locum dispositio c. aduersus de consultatione Romani Pontificis: nam contributio in isto casu non fit solùm propter utilitatem publicam, sed ob priuatum utilitatem Clericorum; & d. c. aduersus tractat in casu vbi agit de utilitate publica. Et ita docet Tab. verb. excommunicatio, §. cas. 18. n. 4. Syluester verb. immunitas q. 5. n. 20. Angel. eod. verb. n. 17. Layman in Theolog. mor. lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 7. Molina de iustit. tom. 3. disp. 67. n. 5. concl. 3. Megala in part. 3. lib. 2. cap. 17. q. 6. n. 11. & conf. 72. num. 18. Ledesma, Rodriquez, Lopez, & Ioan. de la Cruz, ubi supra. Et secundum hæc, quæ dicta sunt, intelligendus est Bobadill. in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 291. vbi ait: [En la lista, d repartimiento; que se è hecha para guardar el pueblo de peste, en lo qual por ser para cosa comun assi à Clerigos, como à legos, deuen contribuir los Ecclesiasticos.] Et idem docet Gasias de nobilit. Hispan. Gloss. 9. num. 5. cum aliis, quorum opinio admittenda est, præcedentibus iis, quæ supra narrata sunt: nam solus populus, vel Princeps, sine conuocatione, & consensu Cleri, hæc minimè efficere potest, ut supra probauimus.

RESOL. CCXLVII.

An in casu, quo collecta, seu gabella iuste Clericis imponuntur, possint imponi inconsulto Romano Pontifice? Et an dicta gabella, si excedant octauam partem valoris rei, sint iniustæ? Ex p. 1. tr. 2. Ref. 133. aliàs 132.

t. DE primo dubio huius quæstionis egi supra in refol. 41. & cum aliquibus DD. sententiam affirmatiuam tenui, quibus nunc addo Hippol. de Mariliis in pract. §. aggredior. n. 63. Guilielm. Benedict. in relect. cap. Raynurius, verb. & uxorem, & de off. §. n. 470. Gratian. in discept. for. ens. tom. 2. c. 390. num. 19. Caroc. de locat. p. 4. de collectis, n. 37. & alios adductos per Decian. vol. 2. conf. 51. n. 61. Hi omnes asserunt, in tali casu sufficere consensum Episcopi cum interuentu Cleri: quia tunc necessitas æquè primariò respicit utilitatem laicorum, & Clericorum.

2. Non reticebo tamen, quod aliqui hanc opinionem intelligendam esse existimant, quando tanta adesse necessitas, quod sine periculo, aut scandalo ad in-

Summum

Summum Pontificem recurri non possit: quia in tali casu sufficienter Episcopi, & Clericorum consensus; aliter minime. Et ita tenent decem Doctores, quos citat, & sequitur nouissime doctus Narbona in 3. p. recop. lib. 2. tit. 4. leg. 57. glossa unica n. 24 quibus ego addo Peirinum in priuileg. Minimor. 10. 1. Constat. 2. Julij 2. §. 33. n. 141. Vide etiam Medin. de rest. q. 15. Gig. de pens. q. 90. in fine. Guttierrez 99. pract. lib. 1. q. 3. per tot. Azucedum in l. 11. tit. 3. lib. 1. n. 7. Lopez part. 1. tit. 6. l. 54. ver. som tenudos. Auwez in c. 13. Pratorum, Glossa, de Ordin. n. 7. & alios.

3. Quoad secundum dubium, respondeo, aliquos dubitasse de iustitia gabellæ, quando excedit octauam partem valoris rei, ex autoritate l. ex praesertione. C. de vestigialibus. Et ita videtur docere Regens Corletus, vir doctissimus, in propagnaculo vestigialis serici, fol. mibi 21.

4. Sed Iacobus de Grassis in suis decis. part. 1. 2. cap. 126. n. 37. non obstante dicta lege, docet hodie non posse dari certam regulam, nec assignari certum terminum, quando gabella sit excessiua: & idem totum remittit arbitrio boni viri, attenta necessitate, causa, tempore, & loco. Ita Grassius. Ego verò puto absolute, si gabella ex aliis circumstantiis sit iusta, non obstat supradictam legem: quia leges posita sub tit. de vestig. obligant tantum in Regnis nunc subditis Imperatori. Ita Suarez de legib. lib. 5. cap. 16. n. 5. & 8. Vide etiam Megalam in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 5. num. 71. & alios. Sed quicquid sit de hoc,

5. Existimo, supradictam legem esse per contrariam consuetudinem abrogatam: & ita in casu l. vniuersi. sub eodem tit. de vestigial. docuit Azorius p. 3. lib. 5. c. 21. non esse consuetudinem dammandam, ubi-
cunque ea exiterit, soluendi collectas, vel gabellas, etiam ex rebus, ad vsus proprios necessariis: quia non sunt istæ gabellæ prohibita iure naturali, sed solum ciuili, quod potest consuetudine abrogari. Sed totum hoc accidit in casu nostro. Ergo. Vide etiam Malder, in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 5. in fine. Layman in Theol. mor. lib. 3. tract. 3. sect. 5. p. 1. cap. 3. num. 3. Faustum in specul. Confess. disput. 33. q. 22. n. 5. Tannerus in 2. 2. disput. 4. q. 6. dub. 12. n. 345. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. praep. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1. Duard. in Bull. Cen. lib. 2. can. 5. q. 5. n. 6. Graff. decis. p. 1. lib. 4. c. 18. n. 82. & alios: Et ita ex multis aliis iuribus, & rationibus, à P. Alexandro Neuola, & P. Casare Bosco, Societatis Iesv, viris doctissimis, & amicissimis, cum aliis præstantissimis Iuriconsultis, etiam me præsentem, & consulente, fuerunt ad instantiam Illustriss. Senatus huius Urbis, approbatae multæ gabellæ, quæ in hac nostra Ciuitate excedunt in magna summa, octauam partem valoris rei.

RESOL. CCXLVIII.

De conditionibus, quas requirit Cap. Non minus, & Cap. Aduersus de Immunitate Eccles. et Clerici possint collectari in communibus vilitatibus, vel necessitatibus: Ex part. 5. tract. 1. Ref. 11.

§. 1. CASUS est practicabilis, & de illo in specie tractat sacra Rota Romana in vna Brundysina Gabella die 13. Februarij 1604. coram Pegna, cuius magistralem decisionem nouissime impressam inuenies apud posthumas Farinacij tom. 2. decis. 42. quam in facti contingentia omnino videbis. Ego verò in hac resolutione circa præsentem casum non inuenciosas pertractabo difficultates. Cum igitur Clerici vt possint collectari, requiratur inter alias conditiones, vt facultates laicorum non sufficiant, vt

adit consensus Episcopi & Cleri, & vt præcedat licentia Pontificis.

2. Quæro primò, an in tali casu inconsulto Summo Pontifice sufficiat ad validitatē actus consensus Episcopi & Cleri & in affirmatiuam sententiam tenet Suarez lib. 4. de immun. cap. 25. num. 17. vbi sic ait: Existimo si Episcopus & Clerus cōsentiant inconsulto Summo Pontifice, licet malè faciant, & puniri possint, nihilominus factum tenere, quia in cap. aduersus, non additur verbum irritans consensum eorum, & alioqui habebant iure ordinario potestatem ad illum consensum præstandum. Italle, & post illum Bonacina in Bulle Cæcæ, disput. 1. q. 19. punct. 3. §. 3. n. 16. Azorius tom. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 8. ibi, vel saltem Episcopi.

3. Verum ego contraria sententia adhareo. Dico igitur quòd si Pontifex consuli potest, non posse absque illius consensu Clericos ad tributa, vel alias exactiones obligari, quia, vt patet in cap. aduersus, ad hanc obligationem inducendam requiritur Pontificis consensus, propter imprudenciam quorundam, ergo si non adit talis consensus, cessat conditio necessaria ad obligationem, & consequenter ipsa obligatio, & non seruata forma concessionis corrumpit actus, vnde non erit necessarium decretum irritans. Et ita hanc opinionem docet Castr. Palaus tom. 2. tract. 12. disp. vn. punct. 9. num. 7. & Marchinus de peste, part. 4. cap. 4. n. 14. & nota hęc consensus Pontificis esse requirendum, etiam quando necessitas, vel vtilitas publica concernit atque principaliter Clericos ac laicos, non obstantibus quæ dixi in part. 1. tract. 2. resol. 40. nam sunt intelligenda in casu, quo periculum esset in mora, secus autem si Summus Pontifex consuli potest, ego ipse notauit in d. tract. 2. resol. 132. & nunc me ipsum magis declaro. Sed Doctores pro vtraque sententia præter à me citatos vbi supra multos alios adducit Marchinus de peste, p. 4. c. 4. & Castillo de Terrijs, tom. 7. c. 9. an. 32. cum sequent. vbi tamen concludunt esse petendam licentiam à Summo Pontifice, quod etiam ante ipsos latè adnotauerat Guttierrez de Gabellis quest. 92. per totam omnino videndum, & ita determinauit sacra Rota Romana in vna Leodiensi Gabella die 19. Marij 1604. coram Atrebatens. & habetur in decis. nonis. Farinacij tom. 1. decis. 72. num. 2. & idèd ciuitas Florentina anno 1600. teste Marta de iuridict. part. 4. cent. 1. cas. 1. num. 52. impetrauit à Clement. VIII. Bullam pro imponenda collecta Clericis ad reparandum flumen Arni, cum penè omnia Clericorum bona erant prope dictum flumen, & anno 1634. nostra ciuitas Panormitana pro expensis factis tempore pestis impetrauit à sanctissimo D. N. Urbano VIII. Bulla datam Romæ die 26. Augusti, cuius vigore Clerici fuerunt inclusi per aliquot annos in collecta posita super vino in introitu portæ ciuitatis. Simile etiam Breue concessit idem Urbanus VI I. pro Ducatu Mediolanensi die 10. Maij 1624. & ante illum pro Etruria Gregor. X V. die 23. Febr. 1622. Vnde, vt dixi, non existimo admittendam esse in praxi contrariam sententiam asserentem in tali casu, quando videlicet collecta imponenda proxime & immediatè concernit etiam Clericos, non esse requirendum consensum Pontificis, nisi, vt dixi, periculum esset in mora, nam tunc clarum est Episcopi & Cleri consensum sufficere, tunc enim adest Summi Pontificis præsumpta voluntas. Verum aduertant Principes laici, & simul Episcopi, quòd hæc necessitas, vt imponatur gabella inconsulto Pontifice, potest contingere in exactione, quæ ad vnum actum, vel ad breue tempus fit, nam si longiori tempore sit duratura, licet, vt dictum est, in casu necessitatis possit inchoari inconsulto

Sup. hoc in Ref. duarum annot. seqq. & infra in Ref. 250. & 337. & in ro. 7. tit. 6. Ref. 33. §. Sed hæc.

Que hic est sup. Ref. 246. §. Sed &c.

Que hic est Ref. antec. d. ns, etiam pro mora contenta in hoc texto, in eius §. 2. & infra in Ref. 337. §. 6.

Sup. hoc & seqq. in hęc. in Ref. 250. §. vlt. in princip. & in Ref. 337. §. 6. ante medium.